

Libellenstudiedag 2000

De komende Nederlandse libellenstudiedag zal op **zaterdag 11 maart 2000** plaatsvinden in Utrecht. Hou deze datum dus alvast vrij!

Een week later (van 17 en 19 maart 2000) is voor de liefhebbers de libellenstudiedag in Zuid-Duitsland in Schwäbische Hall. De precieze datum van de Libellenstudiedag in België is nog niet bekend.

Voor vragen over de Nederlandse Libellenstudiedag:
Kees Goudsmits, Eerste Dorpsstraat 7a, 3701
HA Zeist, 030 6915296

De Belgische studiedag:
Geert De Knijf, Ploegstraat 33, B-9000 Gent,
geert.de.knijf@instnat.be

Abonnementen op buitenlandse Libellenbladen

Alle leden die in 1999 een abonnement hebben gehad op een buitenlands libellenblad, wat in de praktijk neerkwam op een abonnement op of Libellula (Duits) of Pantala (WDA) of beide en dit abonnement in 2000 willen voortzetten wordt verzocht het verschuldigde abonnementsgeld (zie hieronder) **voor 1 februari 2000** over te maken op het rekeningnummer van de NVL (zie colofon van de Nieuwsbrief).

Libellula, F.39,90 (DM35,-)
Pantala, F.104,20 (£.30,-).

Boven op het verschuldigde abonnementsgeld dient een toeslag van F.2,50 te worden betaald voor administratiekosten, ongeacht het aantal abonnementen. Bij betaling duidelijk naam en adres vermelden en niet vergeten aan te geven voor welk(e) abonnement(en) het overgemaakte bedrag geldt. Meer informatie over (nog andere) buitenlandse libellenbladen staat te lezen in Nieuwsbrief 1-febr. 1999.

Gerard Abbingh, secretaris
G.Abbingh@SoftHome.net

Libellenwerkgroep Overijssel in oprichting

Er wordt in Nederland door een groeiende groep natuurliefhebbers naar libellen gekeken. De waarnemingen worden verzameld door de Nederlandse Vereniging voor Libellenstudie in samenwerking met De Vlinderstichting en EIS-Nederland. Inmiddels zijn er een aantal libellenwerkgroepen in Nederland actief. In Overijssel willen we nu ook een libellenwerkgroep gaan oprichten. Daarom nodigen we je uit om op 11 februari 2000 op de oprichtingsvergadering aanwezig te zijn en mee te denken over de werkzaamheden van de werkgroep.

Voor libellenliefhebbers is Overijssel een fantastische provincie. Je vindt er een grote verscheidenheid aan interessante biotopen zoals hoogveen, laagveen, vennen,

plassen, rivieren en beekjes, samen goed voor zeker 45 soorten. Wat wil je nog meer!? Er zijn legio mogelijkheden voor inventarisaties, kleine onderzoekjes naar ecologie en gedrag van libellen.

Wanneer we via een provinciale libellenwerkgroep de krachten bundelen kan er in de komende jaren veel ontbrekende informatie boven water worden gehaald. Daarnaast is het natuurlijk gewoon leuk en inspirerend om samen met geestverwanten op excursie te gaan, onderzoekjes te doen, een nieuwsbrief te verzorgen en uiteindelijk misschien wel een verspreidingsatlas voor Overijssel te realiseren.

Welnu, op vrijdag 11 februari 2000 om 19.30 uur staat een eerste kennismakings- en informatieavond gepland. Dan ontvang je meer informatie, kun je zelf met ideeën of vragen komen, mensen ontmoeten en nieuwe contacten leggen. Als locatie is gekozen voor het Ecodrome in Zwolle. We beseffen ons dat Zwolle niet erg centraal in de provincie ligt, maar hier hebben we gratis beschikking over een prima zaal. Wanneer we van tevoren weten wie er allemaal komen bestaat er uiteraard de mogelijkheid tot carpoolen. Het Ecodrome ligt op een paar minuten lopen van station Zwolle. Dus, als je geïnteresseerd bent in de libellenwerkgroep Overijssel, geef je dan zo snel mogelijk op bij een van ons. In januari krijg je dan een definitieve bevestiging en een routebeschrijving. Als je eventueel gebruik wilt maken van een carpool, horen we dat ook graag. In dat geval: tot 11 februari.

Evert Ruiter (038 4550891)
Robert Ketelaar (overdag: 0317 467346)

Libellenavonden in Utrecht

Evenals in de afgelopen maanden zullen we in Utrecht elke eerste maandagavond van de maand met libellenmensen bij elkaar komen in het projecthuis (achter Simon Bolivarstraat 89, Utrecht). Elke avond heeft een thema. Geïnteresseerden kunnen gewoon langskomen. Neem notitieboekjes, artikelen, larvenhuidjes, boeken, dia's over het onderwerp mee. Voor de dia's geldt: maak wel een selectie.

Maandag 7 februari 2000 om 19.30 projecthuis.
Thema: *Turkije*.

De afgelopen jaren is er steeds meer belangstelling voor de libellen van het Nabije Oosten. Gert-Jan van Pelt heeft inmiddels één van de grotere verzamelingen van libellen uit dit land, maar ook diverse andere mensen zijn recent met zeer interessante waarnemingen gekomen zoals het samen voorkomen van de Vuurlibell *Crocothemis erythraea* met haar zustersoort *C. servilia*, en de eerste zekere voortplanting van *Pantala flavescens* aan de Turkse zuidkust. Hoe zien verder de specifieke soorten van Turkije eruit en waarin verschilt de Oriëntaalse *Libellula fulva pontica* van onze *Libellula f. fulva*? Wat zijn de taxonomische vragen die er spelen over de libellen van Turkije. Met name aan de (onder)soortstatus van enkele Bronlibellen *Cordulegaster* en Beekjuffers *Calopteryx* wordt nog gewerkt evenals aan de mogelijk andere ondersoort van *Lestes virens* die hier voorkomt. Extra reden voor deze avond: binnenkort verschijnt er over de Turkije libellen een door NVL-ers gemaakte site op Internet (fly.to/Epallage).

Maandag 6 maart 2000 om 19.30 projecthuis.
Thema: *Rombouten (Gomphidae)*

De meest soorten libellen op aarde behoren of tot de groep van de "Waterjuffers" (Coenagrionidae) of tot de "Korenboutachtigen" (Libellulidae). Alhoewel er in Europa niet heel veel soorten van zijn, zijn de Rombouten (Gomphidae) de volgende soortenrijkste familie. Enerzijds zullen we naar de grote variatie binnen deze familie gaan kijken. Nemen mensen bv. hun Japanse larvenhuidjes daarvoor (weer) mee? Anderzijds kijken we naar enkele aspecten van de Europese soorten. We zullen tevens de ondersoort verspreiding van *Onychogomphus f. forcipatus* en *O. f. unguiculatus* in Frankrijk verder gaan bestuderen. Dit was op de avond over Frankrijk begonnen. Neem dus de foto's en aantekeningen die je daarover hebt mee.

Waar

Met het openbaar vervoer is het projecthuis op de volgende manier te bereiken. Vanaf Utrecht CS bus 5 naar Voordorp (gaat minimaal 4 maal per uur). Uitstappen bij de halte Simon Bolivarstraat. Daarna de Simon Bolivarstraat inlopen. De derde zijstraat even rechts inslaan en na twintig meter door het groene hek naar links. Midden tussen de huizen ligt in een klein parkje het projecthuis.

Vragen

Voor vragen kan je contact opnemen met Marcel Wasscher 030 2517882 of m.wasscher@broekhuis.nl.

Donkere waterjuffer herontdekt tijdens Weerribbenexcursie

Op zaterdag 8 mei 1999 organiseerde de NVL een excursie naar de Weerribben, om daar naar de Noordse winterjuffer *Sympecma paedisca* te gaan zoeken. De opkomst was groot: er waren zeker vijfentwintig leden komen opdagen. De excursieleiders, Rolf Griffioen en

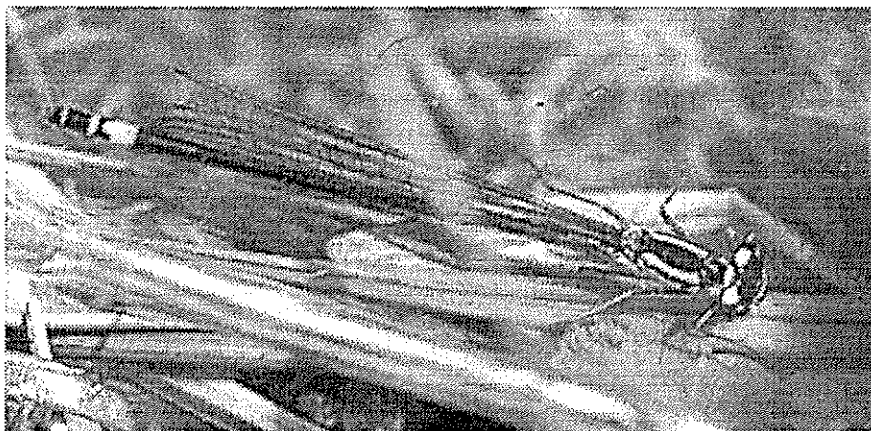
Karin Uilhoorn, leidde de excursie in met een praatje over de herkenning, verspreiding en levenswijze van de Noordse winterjuffer, waarna we in twee groepen met boten de Weerribben ingingen. De groep waartoe ik behoorde ging naar een van de beste voortplantingsplaatsen van de Noordse winterjuffer, een juffer die momenteel in Nederland vrijwel alleen in de Weerribben gevonden wordt. Daar aangekomen vonden we, na lang zoeken, slechts twee exemplaren. Deze magere opbrengst kwam door de harde wind, die alle juffers het riet in dreef. In de luwte van een rij struiken wemelde het wel van de Smaragdlibellen *Cordulia aenea* en Variabele waterjuffers *Coenagrion pulchellum* met daarnaast enkele Noordse en Gevlekte witsnuiten (resp. *Leucorrhinia rubicunda* en *L. pectoralis*).

Bingo!

Net toen we het idee kregen dat we er alles wel gezien hadden ving ik een juffer vrouwtje dat er afwijkend uitzag. Iedereen verzamelde zich rond het dier, tabellen en boeken werden voor de dag gehaald. Al spoedig bleek dat het maar één soort kon zijn: *Coenagrion amatum*, de Donkere waterjuffer (zie figuur 1)! Een zeer bijzondere vondst, daar de soort al sinds 1956 niet meer in Nederland was waargenomen. De Donkere waterjuffer werd als uitgestorven beschouwd, maar er werd wel gespeculeerd dat hij misschien nog rondvloog in de Weerribben (waar de laatste waarneming in 1956 ook vandaan kwam). Op weg naar de excursie zaten we in de trein zelfs grappen te maken over dat we de Donkere waterjuffer "wel even gingen vinden".

De voortplantingsplek

Nadat dat eerste vrouwtje was gevonden barstte de gekte los. Niemand had meer aandacht voor Noordse winterjuffers, iedereen zocht naar Donkere waterjuffers. Ondertussen gingen Rolf en Karin de andere groep per boot waarschuwen. (Doordat we vergeten waren nummers uit te wisselen was het niet mogelijk de aanwezige mobiele

Figuur 1: Vrouwtje (boven) en mannetje (rechts) van de Donkere waterjuffer *Coenagrion amatum*, gemaakt kort na hun ontdekking op 8 mei 1999 in de Weerribben (foto's: Antoine van der Heijden; zie zijn Internetpagina: fly.to/dragonflies).

Vrouwtje met zwarte tekening op figuur 8 met karakteristiek kuiltje verder met relatief veel lichtblauw op segment 2 en 3. Mannetje met onmiskenbare lange onderste achterlijfsaanhangsels.